

Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς (σ. 86-87)

Ας θυμηθούμε γεγονότα που συνέβαλαν ή οδήγησαν στην άλωση του 1453:

- Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους άφησε την αυτοκρατορία σε δεινή οικονομική κατάσταση.
- Η διαίρεση της χριστιανοσύνης εξακολουθεί, παρά τις προσπάθειες για ένωση. Ο δούκας Λουκάς Νοταράς είπε: «Είναι προτιμότερο να δω _____ παρά _____».
- Οι Οθωμανοί έχουν ήδη κατακτήσει ταχύτατα την Ανατολή και τα Βαλκάνια, χάρη στον θρησκευτικό τους ζήλο, στη στρατιωτική τους οργάνωση, στην αδυναμία του Βυζαντίου και στην αδράνεια των Δυτικών.

Σε αυτήν την ενότητα θα εστιάσουμε στο ιστορικό γεγονός της άλωσης του 1453, η οποία τερμάτισε τη ζωή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Θα μάθουμε ποιες ενέργειες έκαναν οι **Τούρκοι**, οι **Δυτικοί** και οι **Βυζαντινοί** κατά την άλωση της Κωνσταντινούπολης.

Ας διαβάσουμε το κείμενο του σχολικού βιβλίου και ας προσπαθήσουμε να συμπληρώσουμε τα κενά στη δεξιά στήλη.

Η εξέλιξη των γεγονότων οδήγησε ώστε οι Τούρκοι να μείνουν απερίσπαστοι από απειλές και να αφοσιωθούν στην πολιορκία της Κωνσταντινούπολης, που αποτέλεσε ένα από τα δραματικότερα γεγονότα της παγκόσμιας ιστορίας. Προηγήθηκε η οικοδόμηση στις ευρωπαϊκές ακτές των στενών του Βοσπόρου ενός επιβλητικού φρουρίου. Το Ρούμελη-Χισάρ, όπως ονομάστηκε, απέκοψε την πρωτεύουσα από τα λιμάνια του Ευξείνου και της στέρησε τη δυνατότητα να προμηθεύεται σιτηρά από εκεί. Ακολούθως ο σουλτάνος Μωάμεθ Β΄ εισέβαλε στις ελληνικές κτήσεις της Πελοποννήσου, για να εμποδίσει τον Δεσπότη του Μορέως να σπεύσει σε βοήθεια της Πόλης. Μετά τις προκαταρκτικές αυτές ενέργειες άρχισε η τακτική πολιορκία της Πόλης, την οποία ανέλαβε να υπερασπισθεί με αυτοθυσία ο Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος (1449-1453).	Οι Οθωμανοί Τούρκοι ετοιμάστηκαν για την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης μέσα από δύο ενέργειες: 1. Έχτισαν _____ 2. Εισέβαλαν _____ Έτσι έμειναν _____ από απειλές και ξεκίνησαν την _____ Τελευταίος βυζαντινός αυτοκράτορας ήταν ο _____ και υπερασπίστηκε ηρωικά την Πόλη.
--	--

Στην κρίσιμη αυτή στιγμή η βοήθεια της Δύσης υπήρξε ισχνή και ανεπαρκής. Ένας από αυτούς που έσπευσαν σε βοήθεια ήταν ο γενουάτης πολεμιστής Ιουστινιάνης. Όμως, η υπεροπλία των Τούρκων σε έμπυχο (αναλογία 10 προς 1) και άψυχο υλικό ήταν συντριπτική. Όπως παρατηρήθηκε εύστοχα, τα κανόνια έκριναν τα πάντα.	Η Δύση τελικά δεν _____ _____ αν και ο Ιουστινιάνης _____ _____ Οι Τούρκοι είχαν περισσότερα _____.
Με τη γενική επίθεση της 29ης Μαΐου η Κωνσταντινούπολη, παρά την ηρωική αντίσταση των ολιγάριθμων υπερασπιστών της, έπεσε στα χέρια των Τούρκων. Ακολούθησαν φοβερές σφαγές και λεηλασίες. Αυτό επιτάχυνε την πτώση και των υπόλοιπων ελεύθερων περιοχών. Τελευταία η Τραπεζούντα υπέκυψε στους Οθωμανούς το 1461. Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία δεν υπήρχε πια.	Αν και οι Βυζαντινοί _____, η Πόλη _____ και ακολούθησαν _____ και _____. Έτσι η Βυζαντινή Αυτοκρατορία _____.

Ας προσπαθήσουμε τώρα να ζήσουμε την άλωση μέσα από ιστορικές πηγές.

Ένας βυζαντινός ιστορικός περιγράφει την κατάσταση της αυλής πριν την άλωση: «Τέτοια φτώχεια επικρατούσε τότε στο αυτοκρατορικό παλάτι, που κανένα από τα ποτήρια ή τα κύπελλα δεν ήταν χρυσό ή ασημένιο, αλλά από κασσίτερο, πηλό ή όστρακο. Για όσους γνώριζαν τα πράγματα ήταν ολοφάνερη η βίαιη αποχώρηση του μεγαλείου και της χλιδής και τα πάντα εκεί μέσα τους μιλούσαν για τη δυστυχία που επιρατούσε. Ακόμη και τα αυτοκρατορικό διαδήματα και ενδύματα...είχαν απομίμηση χρουσουί και ψεύτικες πέτρες αντί για αληθινές... Τέτοια ήταν η κατάπτωση και η κατάρρευση της αρχαίας εκείνης ευδαιμονίας και λαμπρότητας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας*, που όχι χωρίς ντροπή σας τα διηγούμαι όλα αυτά.» Νικηφόρος Γρηγοράς, <i>Ρωμαϊκή Ιστορία</i>, XV, 11Δ, έκδ. Βόννης, II, 788-9.	Τι κατάσταση επικρατούσε στην Αυτοκρατορία λίγο πριν την άλωση; _____ _____ _____ _____ Τι αισθάνεται ο βυζαντινός ιστορικός; _____ _____ Ο Νικηφόρος Γρηγοράς ήταν ιστορικός, αστρονόμος και θεολόγος.
--	--

*Διευκρίνιση: Ρωμαϊκή ονομαζόταν η Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Διάλογος Μωάμεθ και Παλαιολόγου:
ΜΩΑΜΕΘ: Αν θέλεις, μπορείς να παραδώσεις την Πόλη και να πας όπου επιθυμείς με τους άρχοντες και τα υπάρχοντά σας. Και κανείς από τους υπηκόους σου δε θα πάθει κακό από εμάς. Αν όμως αντισταθείτε, και τη ζωή και τα υπάρχοντά σας θα χάσετε και οι κάτοικοι θα αιχμαλωτιστούν και θα διασπαρθούν σε όλη τη γη.

ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ: Πιο πάνω από τη ζωή είναι η τιμή του ανθρώπου. Κι εμείς όλοι, κρατώντας τον σταυρό και τ' άρματα στα χέρια, ομόγνωμα και λεύτερα απαντούμε: Δεν παραδίνουμε την Πόλη. Τη ζωή μας πήραμε απόφαση να δώσουμε, απροσκύνητα για λευτεριά στο χώμα ετούτο πολεμώντας. Καλός για το χατίρι της κι ο χάρος.

Δούκας (ιστορικός της άλωσης),
ελεύθερη απόδοση Ν. Καζαντζάκη.

Ο διάλογος αυτός έχει σωθεί από τον Δούκα, τον σημαντικότερο ιστορικό αυτής της περιόδου.

Τι προτείνει ο Μωάμεθ στον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο;

Τι απαντά ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος;

Ένας Τούρκος περιηγητής του διηγείται:
«Μόλις άνοιξαν οι πύλες του κάστρου ο Μωάμεθ Πορθητής μπήκε στην Πόλη με 70-80 χιλιάδες στρατό και τράβηξε ίσια προς το Παλάτι του Κωνσταντίνου. Εκεί όμως βρίσκονταν κάμποσες χιλιάδες στρατιώτες Ρωμαίοι* αποφασισμένοι να το φυλάξουν. Γι' αυτό έγινε εκεί μεγάλη μάχη, για το πάρσιμο του Παλατιού. Σ' αυτή τη μάχη σκοτώθηκε κι ο αυτοκράτορας. Το νεκρό σώμα του όμως δε βρέθηκε ποτέ. Το πήραν οι άπιστοι και το παράχωσαν στη Μονή Περιβλέπτου. Κι ως τώρα οι Ρωμαίοι* διηγούνται πολλά και θαυμαστά γι' αυτόν... Ύστερα ο Πορθητής πήγε στην Αγιά Σοφιά. Μα όσοι ήταν μέσα στην εκκλησία και από τα γύρω σπίτια άρχισαν να τουφεκούν και να ρίχνουν βόμβες και υγρή φωτιά ενάντια στους στρατιώτες του Ισλάμ και ν' αντιστέκονται πολύ. Γι' αυτό ο πόλεμος

Πώς συμπεριφέρθηκαν κατά την άλωση:
α) οι βυζαντινοί στρατιώτες;

β) ο βυζαντινός αυτοκράτορας;

μέσα στην Πόλη βάσταξε τρεις μέρες και την τρίτη μέρα έπεσε η Αγία Σοφία». Εβλιγιά Τσελεμπή	Ο Εβλιγιά Τσελεμπή ήταν ταξιδιώτης που συνέλεξε τοπικές παραδόσεις για την άλωση τον 17ο αι.
*Διευκρίνιση: Ρωμαίοι ονομάζονταν οι Βυζαντινοί.	

Προσπαθήστε τώρα να αφηγηθείτε περιληπτικά τι συνέβη κατά την άλωση του 1453...